

ство", че тя не чувствава своеобразието на славянския миръ и се увлича отъ вѣрата на европейската интелигенция въ „едничко-спасителната“ сила на европейската култура и я счита общечовѣшка. Съ тази болестъ на съзнанието се бори Данилевски, тукъ лежи главниятъ патосъ не неговата книга, — „И съ това, казва В. В. Зеньковски, той завичаги ще остане скѣпъ на ония, които живѣятъ съ същата интуиция, съ същото убеждение за своеобразието на руската култура“ (Цит. съч. н. 136—137).

„Общечовѣшка цивилизация не съществува и не може да съществува защото това би било невъзможна и съвсемъ нежелателна пълнота“, пише Данилевски. Нѣкаква общечовѣшка задача, която ужъ би трѣбвало да бжде разрешена отъ създаването на общечовѣшка цивилизация, нѣма и не може да има.

„Понятието за общечовѣшко, четемъ у Данилевски, не само нѣма въ себе си нѣщо реално и действително, но то е потѣсно, по-ограничено нежели понятието за племенно или народно... Общечовѣшко не само нѣма въ действителностъ, но и да желашъ да бждешъ такава, значи да желашъ да се задоволявашъ съ общо мѣсто, безцвѣтностъ, отсъствие на оригиналностъ, съ една дума да се задоволявашъ съ невъзможна пълнота“. Съответно съ тия мисли, Данилевски счита за досущъ невъзможно да се гледа на историческия процесъ тъй, като че всѣко стѣпало въ него би било „прогресъ“ по отношение къмъ предходното стѣпало. Нѣма общечовѣшка цивилизация, *нѣма общечовѣшка история*. Човѣчеството не изведнажъ, а въ известна последовностъ отдѣля затворени културно-исторически типове, — и вече вътре въ всѣки такъвъ типъ ние можемъ да установяваме дѣленіе на историята на периоди — дѣленіе на древна, сѣднѣя и нова история на дадения типъ. Не може да се гледа ~~тъй~~ на историческия процесъ, като че-ли западно-европейскиятъ миръ се намира въ неговия фокусъ, — затова ние не намираме решително никакво основание. Всѣки културно-исторически типъ е цѣлъ своеобразенъ миръ, това е самостоятеленъ и своеобразенъ планъ на религиозно, социално, битово, промишлено, политическо, научно, художествено, съ една дума — историческо развитие.

Културно-историческитѣ типове сѣ фактъ; ако бихме сгрѣшили въ описване границитѣ и особеноститѣ на нѣкой културно исторически типъ, то самата реалностъ на типоветѣ е безспорна. Това не значи, че между културно-историческитѣ типове нѣма нищо общо: черти на сходство, на общностъ може да има твърде много, и все пакъ тѣ се явяватъ включени въ *разни* типове. Никой не ще оспори общечовѣшкото значение на науката изобщо; не съществува